

KRZYSZTOFORY

Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

41

Muzeum Krakowa

KRZYSZTOFORY

KRZYSZTOFORY

Scientific Bulletin of the Historical Museum of the City of Kraków

KRZYSZTOFORY

Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

41

Muzeum Krakowa

Kraków 2023

Recenzenci zeszytu 41 / Reviewers of Volume 41:

Piotr Borek (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Krzysztof Brzechczyn (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), Tomasz Gajownik (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), Irma Kozina (Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach), Marek Lasota (Uniwersytet Ignatianum w Krakowie), Anna Kostrzyńska-Miłosz (Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie), Grzegorz Nieć (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Zdzisław Noga (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Mirosław Płonka (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Marcin Starzyński (Uniwersytet Jagielloński), Piotr Tarnowski (Muzeum Stutthof w Sztutowie), Piotr Trojański (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Tomasz Wiślicz-Iwańczyk (Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie), Rafał Wnuk (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie), Michał F. Woźniak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Krzysztof Zamorski (Uniwersytet Jagielloński)

Redaktor prowadzący / Commissioning editor: Anna Biedrzycka

Tłumaczenie na język angielski / Translation into English: Maria Piechaczek-Borkowska

Projekt graficzny / Graphic Design: Monika Wojtaszek-Dziadusz

Ilustracje / Illustrations: Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Archiwum Narodowe w Krakowie (ANK), Archiwum Zamku Królewskiego na Wawelu (AZK), Biblioteka Jagiellońska (BJ), Biblioteka Narodowa (BN), Centralne Archiwum Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej (CAMO FR), Centrum Historii Zajezdnia, Hufiec ZHP w Lublińcu, Imperial War Museums, Muzeum Armii Krajowej (MAK), Muzeum Krakowa (MK), Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Muzeum Regionalne w Szczecinku, Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie, Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi (MTN), Muzeum Warszawy, Muzeum Ziemi Puckiej im. Floriana Ceynowy, Narodowe Archiwum Cyfrowe (NAC), National Archives and Records Administration (NARA), Victoria and Albert Museum, Wikimedia Commons;

zbiory / collections of: Witolda Dzielskiego, Elżbiety Lang, Jacka M. Majchrowskiego, Pawła Pawłowskiego; oraz / and: Katarzyna Bednarczyk, Rafał Bulanda, Elżbieta Firlet, Marcin Gulis, Andrzej Janikowski, Andrzej Jaworski, Marcin Jędrzejczak, Tomasz Kalarus, Kamil Karski, Marzena Kolarz, Bogdan Krężel, Urszula Krzemińska, Andrzej Kuczkowski, Wacław Lang, Jerzy Łobaza, Malwina Markiewicz, Emil Rachwał, Magdalena Smaga, Anna Ziębińska-Witek, Rafał Wolfram, Jacek Zagożdżon

ISSN 0137-3129

© Muzeum Krakowa, Kraków, 2023

Wydawca / Publisher:

Muzeum Krakowa, Rynek Główny 35, 31-011 Kraków

www.muzeumkrakowa.pl

www.facebook.com/muzeumkrakowa

www.muzeumkrakowa.pl/krzysztoforzy-zeszyty-naukowe

Rocznik jest wpisany do prowadzonego przez MEiN Wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych z 3 listopada 2023 r.: na liście nr 32461; unikatowy identyfikator czasopisma – 201305 / The annual is included on the updated list of scholarly journals and peer-reviewed proceedings from international conferences accredited by the Ministry of Education and Science published on 3 November 2023: item No. 32461 on the list; the journal's unique identifier is 201305

Czasopismo jest indeksowane w bazie ERIH PLUS / The journal is included in the ERIH PLUS database

Pierwotną wersją czasopisma jest wersja papierowa / The periodical originally comes out in paper

Printed in Poland

Nakład: 200 egz. / An edition of 200 copies

Skład, przygotowanie do druku / Typesetting: Jacek Łucki

Druk / Print: Zakład Poligraficzny Sindruk, Opole

Redaktor / Editor

Michał Niezabitowski

Rada Naukowa / Scientific Council

Zdzisław Noga – przewodniczący / President (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Antoni Bartosz (Muzeum Etnograficzne w Krakowie), Jacek Chrobaczyński (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Péter Farbaky (Budapesti Történeti Múzeum, Węgry), Jacek Gądecki (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie), Jacek Górski (Muzeum Archeologiczne w Krakowie), Dariusz Kosiński (Uniwersytet Jagielloński), Piotr Krasny (Uniwersytet Jagielloński), Anna Niedźwiedz (Uniwersytet Jagielloński), Jacek Purchla (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie; Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie), Volker Rodekamp (Stadtgeschichtliches Museum Leipzig, RFN)

Kolegium Redakcyjne / Editorial Board

Michał Niezabitowski – przewodniczący / President, Anna Bednarek, Anna Biedrzycka, Ewa Gaczoł, Piotr Hapanowicz, Zdzisław Noga, Jacek Salwiński, Andrzej Szoka, Barbara Świadek, Jacek Zinkiewicz – sekretarz / Secretary

Spis treści

Contents

8	_____ Michał Niezabitowski	Słowo od wydawcy
10	_____	A Word from the Publisher
12	_____	Artykuły i rozprawy
		Research Papers and Treatises
13	_____ Mateusz Wyżga	Chłopsstwo w nowożytnym Krakowie – od poddaństwa do obywatelstwa
		Peasantry in Kraków in the Early Modern Period – from Serfdom to Citizenship
25	_____ Michał Szczerba	Nieznane wiadomości o Celestacie i konkursach strzeleckich w świetle średniowiecznych i nowożytnych rachunków miasta Krakowa
		Previously Unknown Facts about Celestat and Shooting Contests in the Light of Kraków's Mediaeval and Early Modern Municipal Accounts
43	_____ Barbara Świadek	„De eine rechte wedewe unde einsam is, de setten eren höpen up godt...”. Parę uwag o zagadkowym nowożytnym kielichu fundacji pewnej wdowy w zbiorach Muzeum Krakowa
		„De eine rechte wedewe unde einsam is, de setten eren höpen up godt...” A Couple of Remarks on the Mystery Early Modern Chalice Funded by a Certain Widow in the Collection of the Museum of Kraków
63	_____ Jacek M. Majchrowski	Falerystyka wyzwolenia Krakowa w 1918 roku
		Phaleristics of the Liberation of Kraków in 1918
70	_____ Grzegorz Jezowski	Jak Armia Czerwona zdobywała Kraków w styczniu 1945 roku
		How the Red Army Captured Kraków in January 1945
99	_____ Ludwika Majewska	„Dane nam jest oglądać wroga w jego ostatnich godzinach”. Nastroje mieszkańców Łodzi w ostatnich miesiącach okupacji niemieckiej
		„We Are Fortunate to Watch the Enemy in His Final Hours.” Public Feelings among the Residents of Łódź in the Last Months of the German Occupation
113	_____ Magdalena Smaga	Marian Sigmund – projektant wnętrz i mebli. Życie i krótka charakterystyka twórczości
		Marian Sigmund – Interior and Furniture Designer. A Brief Characterization of His Life and Work
139	_____ Elżbieta Lang	Rola pomników w mieście na przykładzie Krakowa – przyczynek do rozważań na temat dziejów krakowskich pomników
		The Role of Monuments in a City: the Case of Kraków. A Contribution to the Discussion on the History of Kraków's Monuments
157	_____ Wojciech Paduchowski	Krakowski filozof Mirosław Dzielski i jego filozofia społeczna, część 1
		Kraków Philosopher Mirosław Dzielski and the Historical Contexts of His Social Philosophy, Part 1

169	Marta Śmietana	Towarzysze czy strażnicy pamięci? Na przykładzie Muzeum KL Płaszów Companions or Guardians of Memory? A Case Study of the Museum of KL Płaszów
178		Artykuły recenzyjne i recenzje Review Articles and Reviews
179	Anna Ziębińska-Witek	„Nasza przeszłość winna być naszą dumą”. Budowanie tożsamości miasta w Muzeum Historii Radomia „Our Past Ought to Be Our Pride.” Constructing a City’s Identity at the Museum of the History of Radom
183	Michał Grabowski	Wystawa-scenografia Wrocław 1945–2016 Stage Set-Exhibition <i>Wrocław 1945–2016</i>
197		Miscellanea
198	Paweł Pawłowski	Zasłubiny z Wisłą w Dęblinie, czyli jak budować muzealne narracje <i>The Marriage to the River Vistula Ceremony in Dęblin, or How to Build Museum Narratives</i>
213	Bożena Urbańska	Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów. Geneza, problemy, obawy. Ewaluacja (nie)obiektywna projektu Thesaurus Cracoviensis – Artefacts Interpretation Centre. Genesis, Problems, Anxiety. A (Non)objective Evaluation of the Project
219	Rafał Bulanda	Proces konserwacji szopki krakowskiej nr inw. MHK-203/Xa The Conservation Process of the Kraków Nativity Scene #MHK-203/Xa
227	Jacek Salwiński	Kronika działalności Muzeum Krakowa w 2022 roku The Chronicle of Activity of the Museum of Kraków in 2022
254		Wspomnienia pośmiertne Posthumous Tributes
255	Zdzisław Noga	Dr Jacek Laberschek (1950–2023)
257	Elżbieta Firlet	Henryk Świątek (1933–2023)